

4a. Cathrine Rygaard Rasch: Litterær kanon er ligesom FCK

Debatindlægget er fra Berlingske den 22. november 2019.

Cathrine Rygaard Rasch (f. 1979), gymnasielærer og litteraturanmelder.

Når jeg dagligt passerer Parken på vej til skole med mine børn, skuler min ti-årige og i fritiden ivrigt fodboldspillende datter til FCKs hovedkvarter. Årsagen er enkel: FCK udbyder ikke træning til piger, og som hun så tørt formulerer det »kan jeg ikke forstå, mor, hvorfor en stor og sej fodboldklub har valgt kun at satse på drengene?«

Det kan jeg ikke fortænke hende i at undre sig over. Jeg forklarer hende, at FCK er et privat firma. Nu er der heldigvis masser af andre klubber, der tilbyder træning til piger, og så kan man gå derhen, og det gør vi så, mens vi glæder os over, at kvindefodboldlandsholdet forleden vandt 14-0 over Georgien.

De gymnasiale uddannelser satser heldigvis både på piger og drenge, man skal dog kigge langt efter de andre kvinder i kanon¹. Som tro demokrat og glad underviser siden 2010 gør jeg min pligt, og jeg er ikke umiddelbart imod kanon som fænomen. Jeg har ellers prøvet at være sådan lidt anarkistvred på den, men jeg kan faktisk ikke. Jeg er heller ikke ude efter de forfattere, der allerede står på listen. Jeg har også prøvet at råbe et eller andet med nogle døde hvide mænd, men flertallet af dem er ikke uvæsentlige, så nej.

Den litterære kanon for gymnasiet er ikke en privatejet klubs strategi, men en liste udarbejdet på vegne af tidl. undervisningsminister Ulla Tørnæs i 2004 under stor palaver². Der er på listen over 14 forfattere én kvinde, Karen Blixen, så nu spørger jeg bare, ligesom min datter, hvorfor et stort og sejt undervisningsministerium har valgt kun at satse på mændene?

Mit problem er, at kanon ikke bliver fornyet eller diskuteret. Hvert år skal jeg forklare mange gymnasieelever, hvorfor den ser ud, som den gør. Adspurgt svarer ministeriet, at der ikke er revideringsplaner, men jeg er ærlig talt lidt træt af at stå på mål for den, for hvor er den rimelige repræsentation af kvindeligt forfatterskifte?

Selvfølgelig underviser vi i alle mulige andre forfattere, som ikke står på listen, ligesom der er mange piger, der går til fodbold i de klubber, hvor de får lov at være med. Det er fint, men det signalerer ikke kanon-repræsentation eller obligatorisk kendskab, og hvis kanonlisten virker efter hensigten, giver det strukturel gennemslagskraft at være med i storklubben i stedet for bare at være en lige-ved-og næsten-på-listen-forfatter.

Jeg er ikke på kvote-jagt³, men på udkig efter rimelig repræsentation og mindre tunnelsyn. Og nej, den manglende rolle i det offentlige liv historisk set gør ikke, at der ikke findes kvalitet. Der har været andre end vidunderligt dygtige Leonora

¹ *kanon*: en mindre liste over betydningsfulde forfattere / almindelige værker, udvalgt af et til formålet sammensat ekspertpanel.

² *palaver*: usammenhængende og højroret diskussion.

³ *på kvote-jagt*: meget opsat på, at der skal indgå et helt bestemt antal.

Christina⁴ før 1965, jeg sender gerne en lang liste. Haarders⁵ kulturkanon fattede det lidt, mens ministeriet sprang over og lod os alene med mændene indtil midten af det 20. århundrede.

Jeg siger, at more is more. Det er ikke et spørgsmål om køn frem for kvalitet, 40 men om at nogle kvalitetsforfattere er blevet overset, hvilket ikke tager noget fra de eksisterende m/k. Eller at less is more, måske er en afskaffelse af »klub kanon« løsningen? Revidér eller sæt alle fri, den private klub af kanonforfattere tilhører – ligesom nogle fodboldklubber – verden af i går.

---

⁴ *Leonora Christina*: Leonora Christina Ulfeldt (1621-1698), bl.a. forfatter til værket *Jammersminde* (først udkommet i 1869).

⁵ *Haarder*: Bertel Haarder (f. 1944), folketingsmedlem, kulturminister 2015-2016.

4b. Morten Hesseldahl: En litterær kanon vil styrke den fælles kultur og generelle dannelse

Debatindlægget er fra Berlingske den 1. september 2020.

Morten Hesseldahl (f. 1964), forfatter og forlagsdirektør.

Danskerne har det med at bryde ud i sang, når tiderne er svære. Under krigen samledes man til alsangstævner¹, og her under coronaen har det været DRs Phillip Faber², der har slået tonen an og fået os til at synge sammen – om end hver for sig.

Vi finder os selv i vores sange, ligesom vi gør det i vores sprog og i vores litteratur. Det er dér, fortællingen om, hvem vi er som folk og mennesker, folder sig ud, samtidig med at litteraturen er en kanal direkte tilbage til dem, vi var engang.

I starten af 00'erne deltog jeg under ledelse af professor Jørn Lund i arbejdet med at sammensætte en litteraturkanon for den danske folke- og gymnasieskole. Tanken var at opstille en liste af forfatterskaber, som man skulle møde i folkeskolen, og en liste af navne, som man burde møde på vejen gennem gymnasiet.

I 2004 præsenterede vi resultatet under overskriften »Dansk Litteraturs Kanon«, hvilket udløste en diskussion, der på den ene side var velkommen og helt relevant og på den anden side dybt beskæmmende.

Det relevante var spørgsmålet, om det nu var de rigtige navne, der var blevet udvalgt, mens det beskæmmende var den kritik, der anførte, at det var udemokratisk og nærmest undertrykkende sådan at gøre noget litteratur vigtigere end andet?

Burde de unge ikke finde deres egen vej? Og hvad med alle de minoriteter, der blev skubbet til side, når man her tillod sig at udpege en litterær hovedvej?

En kanon som den omtalte er naturligvis ikke endegyldig, men alene et kvalificeret bud på de forfatterskaber, som har haft den største betydning i og for Danmark, ledsaget af en påstand om, at det ville være godt, hvis det var noget, alle var bekendt med. Det ville styrke den fælles kultur og generelle dannelse og ikke mindst være til gavn og glæde for den enkelte.

På tværs af land og sociale skel ville man have en fælles referenceramme, ligesom enhver ville få et indblik i de tanker og fortællinger, der har bidraget til at skabe det Danmark, vi har i dag. Tanken var, at arbejdet med kanonforfatterne blot skulle fylde 25 procent af det samlede læsepensum.

Som sagt gav det i 2004 anledning til en del polemik, men intet, tænker jeg, i forhold til, hvis projektet havde været lanceret i dag, hvor der er en overdreven opmærksomhed på at fremhæve det individuelt særegne fremfor det fælles menneskelige.

Uden bevidstheden om et kulturelt fællesskab med højt til loftet og masser af uenighed risikerer vi imidlertid at blive hjemløse, og billedet af det Danmark, som de fleste af os er ubeskedent stolte over, risikerer at smuldre.

En litterær kanon er en vigtig brik i det billede og derfor også i dag en rigtig god idé. Lige så god og vigtig, som når vi med al vores fortræffelige forskellighed samles om at synge de sange, som giver mod og fodfæste nu og næste gang, tiderne bliver svære eller bare foranderlige.

¹ *alsangstævner*: offentlige møder med national fællessang.

² *Phillip Faber*: (f. 1984), chefdirigent for DR's pigekor og vært for DR-programmer med fællessang under coronakrisen.

4c. Mogens Bjerring-Hansen: Den litterære kanon virker overbevisende

Tekststykket indgår i en artikel om kanon fra Litteratursiden.dk.

Mogens Bjerring-Hansen (f. 1940), tidligere lektor.

Den litterære kanon virker overbevisende. Det er værker med vitaminer i, og den har ikke det lidt tilfældige og vaklende præg, som nogle af de øvrige lister¹ har.

Litterær kunst egner sig til kanonovervejelser, og det er et helt rigtigt formidlingsprincip, at unge mennesker skal møde kvalitetstekster: værker af værdi.

⁵ Litteraturen skal være fri og levende. Men undervisningen skal få det bedste til at leve. Mindre kan kravet ikke være. Og så er der en ekstra begrundelse for at arbejde med en litterær kanon eller klassiske tekster i gymnasiet: her møder man udsøgte og vidt forskellige eksempler på dansk sprog. Det har en særligt uddannelsesmæssig værdi.

¹⁰ Udvælgelsen af den nyeste litteratur vil altid vække diskussion. Og her er det sjovt at huske på Paul V. Rubows² provokerende formulering om litterær holdbarhed: 'Om en forfatter er frisk, kan først konstateres om 200 år.'

---

¹ *de øvrige lister*: ud over den litterære kanon er der udarbejdet kanonlister angående eksempelvis billedkunst, musik og arkitektur.

² *Paul V. Rubow*: (1896-1972), dansk litterat og professor.

4d. Kanonforfatterne nævnt i læreplanen for dansk på stx

Ludvig Holberg

Adam Oehlenschläger

N.F.S. Grundtvig

Steen St. Blicher

⁵ H.C. Andersen

Herman Bang

Henrik Pontoppidan

Johannes V. Jensen

Martin Andersen Nexø

¹⁰ Tom Kristensen

Karen Blixen

Martin A. Hansen

Peter Seeberg

Klaus Rifbjerg